

Sygn. akt VI ACa 603/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ewa Klimowicz - Przygódzka

Sędziowie: SA Ksenia Sobolewska - Filcek

SA Irena Piotrowska (spr.)

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2017 r. w Warszawie na rozprawie sprawy ze skargi C. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o uchylenie wyroku sądu polubownego – Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. z dnia 19 stycznia 2016 r.

wydanego w sprawie o sygn. akt SA 18/15

z powództwa C. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

1. oddala skargę;

2. zasądza od C. K. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 2 400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego.

Sygn. akt VI ACa 603/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 stycznia 2016r. Sąd Polubowny przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. zasądził od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz C. K. prowadzącego działalność pod firmą (...) kwotę 53.511,73 zł wraz z odsetkami ustawowymi w rozumieniu art. 481 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. za okres od dnia 7 grudnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałej części;

oddalił wnioski obu stron o zasądzenie kosztów postępowania arbitrażowego.

Uzasadniając wyrok w zakresie kosztów postępowania wskazano, że Zespół Orzekający oparł rozstrzygnięcie o kosztach na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu. Podniesiono, że w niniejszym postępowaniu kwota zasądzona na rzecz powoda stanowi 87% kwoty, której zapłaty powód żądał w pozwie. Podano, że odsetek wygranej powoda uzasadniał oddalenie przez Zespół Orzekający wniosku pozwanego o zasądzenie kosztów procesu na jego rzecz. Zważono, że odsetek wygranej mógłby uzasadniać zasądzenie kosztów procesu na rzecz powoda od pozwanego jednak wniosek powoda o zasądzenie kosztów procesu na jego rzecz od pozwanego został oddalony z uwagi na

nieprzedstawienie przez powoda spisu kosztów wraz z dowodami ich poniesienia w wyznaczonym przez Zespół Orzekający terminie.

Zaznaczono, że zgodnie z treścią § 48 ust. 3 Regulaminu Sądu Arbitrażowego przy KIG strona może złożyć wniosek o zasądzenie kosztów postępowania, w razie potrzeby wraz ze spisem i dowodami poniesienia kosztów, do czasu zamknięcia rozprawy lub w innym terminie wyznaczonym przez Zespół Orzekający.

Podano, że w pozwie powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kwoty 17 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa. W piśmie podsumowującym z dnia 8 października 2015 r. powód wniósł o zasądzenie dwu krotności kosztów zastępstwa procesowego, tj. kwoty 7.200 zł. Kwotę tę uzasadniał znacznym nakładem pracy pełnomocnika - przyczynieniem się do wyjaśnienia spornych kwestii, dojazdami do siedziby sądu na trasie S.-W. oraz dużą ilością kserowanych dokumentów w sprawie. W piśmie tym powód nie zawarł ani spisu kosztów, ani żadnych dowodów ich poniesienia.

W postanowieniu z dnia 3 listopada 2015 r. Zespół Orzekający zobowiązał strony do przedstawienia spisu kosztów wraz z dowodami ich poniesienia w terminie 7 dni od otrzymania tego postanowienia.

W piśmie z dnia 9 listopada 2015 r. powód wniósł o zasądzenie kosztów w wysokości czterokrotności stawki minimalnej, tj. kwoty 14.400 zł. Kwotę tę uzasadniał znacznym nakładem pracy pełnomocników, charakterem sprawy, przyczynieniem się do wyjaśnienia istotnych okoliczności oraz kwestią

przejazdu pełnomocników do siedziby sądu. Powód nie przedstawił przy tym ani spisu kosztów, ani żadnych dowodów ich poniesienia.

Uznano, że termin do przedstawienia przez powoda spisu kosztów wraz z dowodami ich poniesienia upłynął bezskutecznie, zaś wniosek powoda o zasądzenie kwoty 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa jest bezpodstawny. Wskazano, że złożenie pełnomocnictwa w postępowaniu przed sądem polubownym nie podlega opłacie skarbowej. Udzielenie pełnomocnictwa w postępowaniu arbitrażowym nie zostało wymienione w art. 1 pkt. 2 ustawy o opłacie skarbowej jako czynność podlegająca tej opłacie. Postępowanie arbitrażowe nie wchodzi również w zakres pojęcia „postępowania sądowego”.

Skargę o uchylenie tego wyroku wniósł powód zaskarżając go w części oddalającej wniosek strony powodowej o zasądzenie kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił sprzeczność z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego)

i wniósł o:

1. uchylenie wyroku Sądu Polubownego przy Krajowej Izbie Gospodarczej z dnia 19 stycznia 2016 o sygn. akt: SA 18/15 w pkt 3 (dotyczącym kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego)

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

3. przeprowadzenie rozprawy także pod nieobecność powoda

4. na podstawie art. 1209 wnosząc o zawieszenie postępowania i przekazanie akt sprawy Sądowi Arbitrażowemu w celu ponownego rozważenia kwestii podnoszonej w niniejszej skardze.

Postanowieniem z dnia 27 października 2016r. sygn. akt VI ACa 603/16 Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił wniosek skarżącego o zwieszenie postępowania w sprawie w oparciu o przepis art.1209 k.p.c.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Skarga powoda nie mogła doprowadzić do uchylenia wyroku Sądu Polubownego w zaskarżonej części.

W rozpoznawanej skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego powód zarzuca, że Zespół Orzekający oddalając w skarżonym wyroku wnioski powoda o zasądzenie zwrotu kosztów procesu nie uwzględnił poniesionej opłaty arbitrażowej i rejestracyjnej w kwotach 2.460 zł i 5.827,74 zł oraz nie uwzględnił wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego dla radcy prawnego powoda w wysokości 3600 zł oraz 17 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa. W sumie nie uwzględniono kwoty 11.904,74zł. Uchybienie to w ocenie skarżącego jest sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem Sadu Apelacyjnego podniesiony zarzut naruszenia klauzuli porządku publicznego nie jest uzasadniony.

Sąd Apelacyjny uważa, że o sprzeczności wyroku z podstawowymi zasadami porządku prawnego można mówić wtedy, gdy chodzi o konstytucyjne zasady ustroju społeczno-gospodarczego oraz naczelne zasady rządzące poszczególnymi dziedzinami prawa materialnego. W wyroku z dnia 14 listopada 1960 r., II CR 1044/59 (OSP i KA 1961, z. 10, poz. 285) Sąd Najwyższy stwierdził, że naruszenie prawa materialnego może stanowić uzasadnioną podstawę do uchylenia wyroku sądu polubownego, jeżeli doprowadziło w swym wyniku do rozstrzygnięcia jawnie gwałcącego naczelne zasady obowiązującego w państwie porządku prawnego lub godzącego w zasady współżycia społecznego.

W judykaturze wyrażono pogląd, że wadliwość wyroku sądu polubownego polegająca na tym, że uchybia on podstawowym zasadom porządku prawnego musi wynikać z samej treści tego orzeczenia, a nie z naruszeń przepisów o postępowaniu przed tym sądem (wyrok SN z dnia 31 marca 2006 r., IV CSK 93/05, LEX nr 490442).

Przez podstawowe zasady porządku prawnego stanowiące podstawę oceny wyroku sądu arbitrażowego należy rozumieć nie tylko normy konstytucyjne, ale i naczelne normy w poszczególnych dziedzinach prawa. Na podstawie wyrażonej w art. 1206 § 2 pkt 2 klauzuli porządku publicznego wyrok sądu arbitrażowego ulega zatem uchyleniu wtedy, gdy zdeterminowane jego treścią skutki są nie do pogodzenia z określoną normą zaliczaną do podstawowych zasad tego porządku.

W literaturze wyrażane są poglądy, że porządek publiczny ma swój wymiar nie tylko materialny, ale i procesowy, a ochronie podlegają również podstawowe zasady prawa procesowego (zob. o tym A.W. Wiśniewski, Klauzula porządku publicznego jako podstawa uchylenia wyroku sądu arbitrażowego (ze szczególnym uwzględnieniem stosunków krajowego obrotu gospodarczego), ADR 2009, nr 2, s. 124 i n.; a także A. Kwecko, Uznawanie orzeczeń sądów w sprawach cywilnych w prawie polskim i niemieckim oraz według Konwencji z Lugano, Warszawa 2002, s. 112–115). Według wyroku SN z dnia 9 września 2010 r., I CSK 535/09 (LEX nr 602748) zasada rozpoznania sprawy przez niezawisły, niezależny i bezstronny sąd dotyczy każdego postępowania sądowego, także przed sądami polubownymi, które traktowane są jako sądy zaufania. Niewyłączenie się ze sprawy przez arbitra wbrew obowiązującemu w sądzie polubownym regulaminowi i niewyjawienie charakteru znajomości z jedną ze stron pozbawia drugą stronę oceny, czy skład sądu jest właściwy. Brak bezstronności powoduje, że wyrok sądu polubownego jest sprzeczny z zasadami porządku publicznego.

Pojęcie podstawowych zasad porządku Rzeczypospolitej Polskiej podlega wykładni. Według wyroku SN z dnia 11 maja 2007 r., I CSK 82/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 64) użyte w art. 1206 § 2 określenie „podstawowe zasady porządku prawnego” wskazuje, że chodzi o takie naruszenie przepisów prawa materialnego, które prowadzi do pogwałcenia zasad państwa prawa (praworządności), a zapadły wyrok arbitrażowy narusza naczelne zasady prawne obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej i godzi w obowiązujący porządek prawny, czyli narusza pryncypia ustrojowo-polityczne i społeczno-gospodarcze.

„Ocena, czy orzeczenie sądu polubownego nie uchybia podstawowym zasadom porządku publicznego musi być sformułowana w sposób zawężający, co oznacza, iż pozytywne odwołanie się do klauzuli porządku publicznego (art.

1206 § 2 pkt 2 k.p.c.) jest możliwe tylko wtedy, gdy skutki orzeczenia sądu polubownego prowadziłyby do istotnego naruszenia tych zasad" (wyrok SA w Katowicach z dnia 29 grudnia 2006 r., I ACa 1589/06, LEX nr 307227).

Klauzula porządku publicznego jak każda klauzula generalna jest niedookreślona, co pozostawia sądowi orzekającemu w konkretnej sprawie dużą dyskrecjonalność, niemniej na jej podstawie kontrola elementów składających się na orzeczenie sądu polubownego nie może przybierać rozmiarów właściwych kontroli merytorycznej (zasadności) takiego orzeczenia. Zakaz kontroli merytorycznej (zasadności) takiego orzeczenia, związany jest z istotą stosowania klauzuli porządku publicznego. Przy jej stosowaniu nie chodzi bowiem o to, aby oceniane orzeczenie było zgodne ze wszystkimi wchodzącymi w grę bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, lecz o to, czy wywarło ono skutek sprzeczny z podstawowymi zasadami krajowego porządku prawnego.

Procesowy porządek publiczny może być podstawą oceny wyroku sądu polubownego w dwóch aspektach. Po pierwsze, ocenie podlega zgodność procedury, która doprowadziła do wydania wyroku sądu polubownego z podstawowymi procesowymi zasadami porządku prawnego. Po drugie, ocenie podlegają skutki wyroku arbitrażowego z punktu widzenia ich zgodności z procesowym porządkiem publicznym, tj. czy dają się one pogodzić z systemem prawa procesowego np. czy nie naruszają powagi rzeczy osądzonej, praw osób trzecich. (por. wyrok SN z dnia 9 marca 2012 r. I CSK 312/11).

W treści §43 Regulaminu Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. stwierdzono, że na żądanie strony Zespół Orzekający rozstrzyga o kosztach postępowania arbitrażowego w orzeczeniu kończącym postępowanie, uwzględniając wynik postępowania oraz inne istotne okoliczności. Koszty postępowania arbitrażowego obejmują: opłatę rejestracyjną, opłatę arbitrażową, wydatki, uzasadnione koszty stron związane z prowadzeniem postępowania ustalane na podstawie Regulaminu oraz Taryfy Opłat obowiązującej w dniu wszczęcia postępowania. Strona może złożyć wniosek o zasądzenie kosztów postępowania, w razie potrzeby wraz ze spisem i dowodami poniesienia kosztów, do czasu zamknięcia rozprawy lub w innym terminie wyznaczonym przez Zespół Orzekający.

Strony postępowania dokonując zapisu na sąd polubowny zaakceptowały treść tego Regulaminu. Jak wynika z akt postępowania przed sądem polubownym powód ostatecznie domagał się zasądzenia od pozwanego zwrotu kosztów w wysokości czterokrotności stawki minimalnej tj. kwoty 14.400 zł ze względu na znaczny nakład pracy pełnomocników powoda, charakter sprawy, przyczynieniem się do wyjaśnienia istotnych okoliczności oraz kwestie przejazdów pełnomocników do siedziby sądu na trasie S.- W.- S. (pismo procesowe dnia 9 listopada 2015r.). Powód nie przedstawił przy tym ani spisu kosztów, ani żadnych dowodów ich poniesienia mimo, że postanowieniem z dnia 3 listopada 2015r. Zespół Orzekający zobowiązał strony do przedstawienia spisu kosztów wraz z dowodami ich poniesienia w terminie 7 dni od otrzymania tego postanowienia. W toku postępowania arbitrażowego powód nie wnosił o zasądzenie zwrotu poniesionej opłaty arbitrażowej i rejestracyjnej w kwotach 2.460 zł i 5.827,74 zł.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że istnieje bardzo duża autonomia postępowania polubownego, całkowicie zgodna z zamierzeniami ustawodawcy, wydatnie ograniczająca możliwości kontrolne sądu powszechnego. Podstawowym celem tej regulacji prawnej jest szybkość postępowania w załatwianiu sporów cywilnoprawnych, a nie tworzenie dodatkowej fazy postępowania przedsądowego. Strony decydujące się na poddanie sporu sądowi polubownemu muszą się, więc liczyć z tymi uwarunkowaniami, polegającymi także na nikłej kontroli zewnętrznej jego wyroków. (por. postanowienie SN z dnia 9 lipca 2008 r. V CZ 42/08).

Mając to wszystko na uwadze uznano, że procedura, która doprowadziła do wydania skarżonego w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu wyroku Sądu Polubownego oraz skutki tego rozstrzygnięcia nie są sprzeczne z procesowymi zasadami porządku prawnego. Z tej przyczyny skarga uchylenie wyroku Sądu Polubownego przy Krajowej Izbie Gospodarczej z dnia 19 stycznia 2016r, nie mogła odnieść skutku.

Wobec braku podstaw określonych w art.1206§2 pkt.2 k.p.c. orzeczono, jak na wstępie.

O kosztach postępowania postanowiono stosownie do treści art.98 k.p.c. w związku z art.108§1 k.p.c., zgodnie z zasadą finansowej odpowiedzialności stron za wynik procesu.